

การประชุมระดับชาติด้านหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า
ของประเทศไทย พ.ศ. 2566

“ทบทวนอดีต และ แถลงการณ์ สู่อนาคต”

หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (Universal Health Coverage หรือ UHC) เป็นนโยบายสำคัญระดับโลก และ ได้รับการกำหนดให้เป็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals, SDGs) ที่ทุกประเทศที่ต้องดำเนินการร่วมกันมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2016 ไปจนถึงปี ค.ศ. 2030 ให้บรรลุการมีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า รวมถึงการป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน การเข้าถึงการบริการ สาธารณสุข จำเป็นที่มีคุณภาพ และเข้าถึงยาและวัคซีนจำเป็นที่ปลอดภัย มีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพในราคาที่เหมาะสม

ในปี พ.ศ. 2560 สหประชาชาติได้ประกาศให้วันที่ 12 ธันวาคม เป็น

"วันหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าสากล" (International UHC Day) เพื่อเพิ่มความตระหนักในระดับโลก นอกจากนี้ ยังมีการรับรองข้อมติให้มีการจัดการประชุมระดับสูงของสมัชชาสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ในปี ค.ศ. 2019 (พ.ศ. 2562) และ ค.ศ. 2023 (พ.ศ. 2566) และมีผลลัพธ์จากการประชุมที่สำคัญ คือ ปฏิญญาทางการเมืองว่าด้วยเรื่องหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ค.ศ. 2019 และ ค.ศ. 2023 ตามลำดับ

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า และสามารถบรรลุหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าตั้งแต่ปีพ.ศ. 2545

ซึ่งถือได้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศแรกๆ ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่สามารถบรรลุหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าได้ โดยเฉพาะด้านความครอบคลุมประชากร จึงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับจากนานาชาติ อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความท้าทายในการจัดการระบบหลักประกันสุขภาพของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างของการกำหนดชุดสิทธิประโยชน์กลาง การจัดบริการและการเข้าถึงบริการของประชาชน ระบบข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการ และวิธีการบริหารจัดการต่างๆ ของระบบหลักประกันสุขภาพทั้งสามระบบ รวมถึงความท้าทายของระบบการเงินการคลัง ด้านสุขภาพที่จำเป็นต้องมีทั้งความยั่งยืน (Sustainability) ความเพียงพอ (Adequacy) ความเป็นธรรม (Fairness) และความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) นอกจากนี้ ยังมีความท้าทายจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ อัตราการเกิดต่ำ โครงสร้างประชากรที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในอนาคตอันใกล้ รวมทั้งความพลิกผันของเทคโนโลยีด้านสุขภาพ

ในปีพ.ศ. 2566 กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข องค์การอนามัยโลก มูลนิธิเพื่อการพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันสนับสนุนการจัด **ประชุมระดับชาติหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า พ.ศ. 2566** ระหว่างวันที่ 12-13 ธันวาคม พ.ศ. 2566 ณ ห้อง Infinity โรงแรมพูลแมน คิง เพาเวอร์ กรุงเทพฯ (รางน้ำ) เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างและจัดการความรู้ด้านหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของไทย และเพื่อเชื่อมโยงกับการขับเคลื่อนนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประเทศไทย ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า และสุขภาพของประชาชนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป และยังเป็น การร่วมเฉลิมฉลองวันหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าสากล ซึ่งตรงกับวันที่ 12 ธันวาคมของทุกปี

กิจกรรมของการประชุมฯ และผู้เข้าร่วมการประชุมฯ

ในการประชุมมีการจัดการจัดทำวาททัศน์และนิทรรศการสรุปความของระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าไทยใน 2 ทศวรรษที่ผ่านมา

การประชุมฯแบ่งเป็น 4 ช่วง

พิธีเปิด และ ปาฐกถาพิเศษ

โดยผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงสาธารณสุข

Session 1

- การบรรยายในหัวข้อ “หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประเทศไทย อยู่ตรงไหนของโลก?”
- เสวนา “ส่องทศวรรษความสำเร็จของระบบหลักประกันสุขภาพไทย: ความเสมอภาค, คุณภาพ และประสิทธิภาพ”

Session 2

- แบ่งกลุ่มเสวนา “ความท้าทายและทางออก” ในประเด็นต่าง ๆ รวม 6 กลุ่ม เช่น ความครอบคลุมประชากร ความยั่งยืนทางการเงิน การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค การพัฒนาระบบสุขภาพ ระบบการดูแลระยะยาว บริการปฐมภูมิ

Session 3

- การอภิปรายจากมุมมองของผู้เชี่ยวชาญ “ก้าวต่อไปในหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประเทศไทยควรเป็นอย่างไร?”

Session 4

- ข้อเรียกร้องเพื่อการลงมือทำทันที: หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประเทศไทย (Call to Actions for Thailand's UHC)

การประชุมครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมประชุม ทั้งสิ้น 265 ราย ประกอบด้วยผู้แทนจาก กระทรวงสาธารณสุขส่วนกลางและภูมิภาค หน่วยงานบริหารระบบประกันสุขภาพภาครัฐทั้ง 3 ระบบ (สปสช. ประกันสังคม และกรมบัญชีกลาง) หน่วยงานรัฐอื่นๆที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน มหาวิทยาลัย หน่วยงานวิจัย องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรด้านเยาวชน

ผลลัพธ์ที่สำคัญจากการประชุมฯ

1. โจทย์ที่สำคัญของหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประเทศไทย

ผู้เข้าร่วมประชุมได้เสนอโจทย์สำคัญสำหรับการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของไทย ภายใต้หัวข้อหลัก 6 ประเด็น โดยมีสาระสำคัญดังนี้

การเพิ่มความครอบคลุมของประชากร

- ความยั่งยืนทางการเงินการคลังและการบริหารจัดการกองทุนสำหรับผู้ที่มีสัญชาติไทย เช่น ต้นทุน วิธีการเบิกจ่ายเงินสมทบ รวมถึงภาระงบประมาณในภาพรวม
- จำนวนและประเภทการไม่ได้เข้ารับบริการสุขภาพ รวมถึงเหตุผลของการเข้าไม่ถึงบริการ
- ถอดบทเรียนจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต เช่น การระบาดของโควิด 19 เพื่อออกแบบระบบการเงินการคลังสำหรับกลุ่มที่ไม่มีสิทธิการรักษาพยาบาล

การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

- การเชื่อมโยงจากระบบบริการสุขภาพในทุกระดับ ทุกสังกัด สร้าง big data ด้านสุขภาพที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการให้บริการสุขภาพ เช่น นโยบายบัตรประชาชนใบเดียว
- ระบบการจัดการข้อมูลของโครงการที่ได้รับสนับสนุนโดยกองทุนสุขภาพตำบล

การพัฒนาบริการสุขภาพ

- รูปแบบสวัสดิการ เช่น ที่พัก การเดินทาง สำหรับผู้ป่วย chronic conditions ที่จำเป็นต้องรับการรักษาต่อเนื่องจากสถานพยาบาลที่ไกลจากบ้าน เช่น โรคเมะเร็ง โรคหายาก
- รูปแบบระบบบริการที่เหมาะสมสำหรับการคัดกรองโรคหายากหรือโรคทางพันธุกรรมในเด็กแรกเกิด
- สถานการณ์ของ extra billing และเสนอรูปแบบที่เหมาะสม

ระบบการดูแลระยะยาว

- ภาระงบประมาณสำหรับบริการดูแลระยะยาว สำหรับผู้ป่วยภาวะพึ่งพิงในปัจจุบัน
- มาตรการการชะลออัตราการผู้ป่วยภาวะพึ่งพิง เช่น ระบบการดูแลระยะกลาง การลดอุบัติเหตุบนท้องถนน
- รูปแบบการดูแล สำหรับระบบการดูแลระยะยาวและระบบการดูแลระยะกลางที่เหมาะสมกับเขตเมืองและเขตชนบท

การบริการปฐมภูมิ

- การศึกษาปัญหาและต้นทุนการให้บริการของหน่วยบริการปฐมภูมิเขตเมือง
- การศึกษาจุดคุ้มทุน ระบบการส่งต่อ และ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบของหน่วยบริการสหวิชาชีพ
- การศึกษาด้านทุนของ รพ.สต.ที่ถ่ายโอนไปยัง อบจ. รวมถึงการศึกษารูปแบบการจ่ายที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

ความยั่งยืนทางการเงินการคลังด้านสุขภาพที่ตอบสนอง ต่อความท้าทายของระบบสุขภาพไทยในอนาคต

- การจ่ายค่าบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพสูงสุดตามความต้องการทางสุขภาพของประชาชน
- การใช้งบประมาณสำหรับบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค และ return on investment
- ความเป็นไปได้และแนวทางในการรวมกองทุนประกันสุขภาพภาครัฐที่ทำให้เกิดผลกระทบเชิงลบน้อยที่สุด

ผลลัพธ์ที่สำคัญจากการประชุมฯ

2. การสื่อสารสาธารณะ

ระหว่างและหลังจากการประชุม มีการนำเสนอข้อมูลสำคัญจากการจัดประชุมในสื่อสาธารณะ รวมถึง social media ในช่องทางต่าง ๆ

3. การจัดประชุมคู่ขนาน ในงานสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 16

ผลจากการประชุมฯ ได้นำเสนอในที่ประชุมคู่ขนาน “หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประเทศไทยในทศวรรษหน้า: ยิ่งยืน หรือ ยิ่งแย่” ในช่วงของงานสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 16 เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2566 โดยมีวิทยากร 3 ท่าน ได้แก่ รศ.นพ.วันชัย สิกธิพันธุ์ คณบดีคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นพ.สุพล โสฬัสวิวัฒน์ ที่ปรึกษาสมาคมโรงพยาบาลเอกชน และ ภก.ปรีชา พันธุ์ติวะ กรรมการบริหารสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ นอกจากนี้ Ms.Saima Wazed ว่าที่ผู้อำนวยการองค์การอนามัยโลก ประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ตำแหน่งในขณะนั้น) ได้เข้าร่วมให้ความเห็นด้วย

ทั้งนี้ การจัดประชุมข้างเคียงในงานประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 16 จึงเป็นการนำประเด็นจากที่ประชุมระดับชาติหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า มาแลกเปลี่ยนเพิ่มเติมกับสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ รวมถึงภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน นักวิชาการ และภาคประชาชน เพื่อรับฟังความคิดเห็นและนำไปต่อยอดปรับปรุงในการขับเคลื่อนระบบหลักประกันสุขภาพในภาพรวมของประเทศ

ผลลัพธ์ที่สำคัญจากการประชุมฯ

4. ถ้อยแถลง Call to Action

การประชุมระดับชาติด้านหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประเทศไทย พ.ศ. 2566 “บททวนอดีตและแถลงการณ์สู่อนาคต”

พวกเรา ซึ่งมาจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม วิชาการ และพันธมิตรเพื่อการพัฒนา และเป็นผู้เข้าร่วมการประชุมระดับชาติด้านหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประเทศไทย พ.ศ. 2566 “บททวนอดีตและแถลงการณ์สู่อนาคต” จัดขึ้นที่กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย ระหว่างวันที่ 12-13 ธันวาคม 2566 ขอแถลงการณ์ร่วมกัน ดังนี้

1. ตระหนักว่า หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า เป็นรากฐานสำคัญในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals, SDGs) ในทุกเป้าหมาย ไม่เพียงเฉพาะเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี (SDG 3) เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการจัดความยากจนขึ้นรุนแรง การเข้าถึงการศึกษา ความเท่าเทียมทางเพศ การแก้ปัญหาโลกร้อน และการเสริมสร้างสังคมที่สงบสุขอย่างมีส่วนร่วมและไม่แบ่งแยก;
2. เน้นย้ำ มติสมัชชาสหประชาชาติที่ 72/138 เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2560 ได้รับรองให้วันที่ 12 ธันวาคม เป็นวันหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าสากล หรือ International Universal Health Coverage (UHC) Day;
3. เน้นย้ำ ความสำคัญของปณิญาทางการเมืองซึ่งรับรองโดยผู้นำประเทศและผู้แทนรัฐบาลในการประชุมระดับสูงสมัชชาสหประชาชาติว่าด้วยหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า หัวข้อ “หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า: ร่วมจับเคลื่อนไปด้วยกันเพื่อสร้างโลกที่สุขภาพดีขึ้น” ในปี 2562 และ “หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า: ยายความมุ่งมั่นของเราเพื่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีในโลกหลังโควิด” ในปี 2566 โดยปณิญาทางการเมืองทั้งสองฉบับดังกล่าว ได้กำหนดแนวทางในการขยายความพยายามทั้งในระดับโลกและระดับชาติเพื่อบรรลุเป้าหมาย 3.8 ของการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี 2573;
4. ชื่นชม รัฐบาลไทยในการสร้างและพัฒนาระบบสุขภาพที่มีความเข้มแข็งและความยืดหยุ่นมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการดำเนินนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า รวมทั้งการกำหนด ออกแบบ และตัดสินใจเลือกรูปแบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าในแบบฉบับของประเทศไทย ด้วยแนวทางการทำงานร่วมกันระหว่างรัฐบาลและภาคส่วนอื่นๆ ในสังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยมุ่งเน้นแนวทางของรัฐบาลที่ตอบสนองประชาชน ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการ และเน้นการดูแลสุขภาพทุกช่วงวัยของชีวิต;
5. รับทราบด้วยความชื่นชม ผลการดำเนินงานหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประเทศไทยที่ดีกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลก เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวชี้วัดที่ 3.8.1 ดัชนีความครอบคลุมบริการสุขภาพที่จำเป็นในหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประเทศไทยที่ 82 ในปี 2564 (ค่าเฉลี่ยทั่วโลก 68) และตัวชี้วัดที่ 3.8.2 อุบัติการณ์การล้มละลายทางการเงินเมื่อครัวเรือนต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลมากกว่าร้อยละ 10 ของรายจ่ายครัวเรือนของประเทศไทยที่ร้อยละ 2.1 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ในปี 2564 (ค่าเฉลี่ยทั่วโลก ร้อยละ 13.5);

6. ตระหนักว่า หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประเทศไทยต้องการการพัฒนาต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง รวมทั้งห่วงใยระบบสุขภาพที่ต้องเผชิญกับความท้าทายต่างๆ ทั้งความท้าทายในระบบสุขภาพ เช่น บุคลากรด้านสุขภาพในฐานะเสาหลักของระบบสุขภาพซึ่งต้องการสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี มุ่งเน้นความปลอดภัยในการทำงาน และควรต้องได้รับมาตรการในการสร้างสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน รวมทั้งการจัดสรรจำนวนชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสม และความท้าทายนอกกรอบสุขภาพ เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร เทคโนโลยีที่สร้างความพลิกผัน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระหว่างประเทศ และความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจโลก ซึ่งส่งผลกระทบต่อหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประเทศไทยในระยะยาว;
7. รับทราบ การเจรจาการค้าหรือการลงนามระหว่างประเทศ ซึ่งรัฐบาลต้องสร้างความมั่นใจว่าการเจรจาดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ที่จำเป็นต่อการบริการภายใต้หลักประกันสุขภาพ และไม่แทรกแซงการใช้ความยืดหยุ่นอย่างเต็มที่ตามข้อตกลงด้านสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPS Agreement) รวมทั้งปฎิญญาโดยอาว่าด้วยข้อตกลงทริปส์และการสาธารณสุข
8. ห่วงกังวล การดำเนินงานระดับโลกที่อาจไม่สามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 3.8 การสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ภายในปี 2573 โดยประชากรหลายพันล้านคนทั่วโลกยังไม่สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพที่จำเป็นได้ และประชาชนหลายล้านคนต้องเผชิญกับการล้มละลายทางการเงินจากการจ่ายค่ารักษาพยาบาล ซึ่งนำไปสู่การเจ็บป่วยทั้งที่สามารถป้องกันได้ การเสียชีวิตก่อนวัยอันควร การเพิ่มความเหลื่อมล้ำ และการขัดขวางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม;
9. เน้นย้ำถึง ศักยภาพของประเทศไทยในการออกแบบ ดำเนินการ และติดตามผลการดำเนินงานหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ซึ่งประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์นี้ควรนำไปแบ่งปันและเรียนรู้ร่วมกันกับประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 3.8 การสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าอย่างเป็นรูปธรรม;
10. **ตกลง** สร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนและสหสาขาวิชาชีพ ในการปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประเทศไทยโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ เพื่อนำไปสู่ความก้าวหน้าอย่างเป็นรูปธรรมตามเจตนารมณ์ของนโยบาย มุ่งเน้นให้ประชาชนเข้าถึงบริการสุขภาพที่จำเป็นอย่างเท่าเทียม รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพของระบบบริการสุขภาพ และสร้างความยั่งยืนของหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประเทศไทยให้มีทรัพยากรที่เพียงพอ มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสุขภาพที่ดีของทุกคน;
11. **สนับสนุน** ให้ประเทศไทยเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า เพื่อแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกับประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ โดยมุ่งเน้นผลประโยชน์ร่วมกันในการพัฒนาระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า คำนี้ถึงบริบทและประเด็นที่แต่ละประเทศให้ความสำคัญ ตลอดจนการขับเคลื่อนวาระหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก;
12. **ตัดสินใจ** จัดการประชุมระดับชาติด้านหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประเทศไทยเป็นประจำทุกปี เพื่อติดตามความก้าวหน้าและพัฒนาการดำเนินงานของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง

